

KONFERENCIA O DEJINÁCH ČESKEJ FILOZOFIE

V dňoch 14.—17. apríla 1958 usporiadal Filozofický ústav ČSAV v Libliciach konferenciu o dejinách českej filozofie. Na konferencii sa zúčastnili mnohí vedeckí pracovníci z celej republiky a aj niekoľko zahraničných vedcov (akademik Winter z NDR, prof. Krofůski z Poľska, Vasilev a Sokolov z Bulharska a v posledný deň i predstaviteľ pokrokovej filozofie USA — prof. Sommervill). Konferenciu začal prof. Ladislav Rieger a striedavo jej predsedali prof. Ludvík Svoboda a prof. Jiřina Popelová-Otáhalová.

Cieľom konferencie bolo podať čo najvšestrannejší a najplnší obraz o súčasnom stave bádania v oblasti dejín českej národnej filozofie a nazbierať podnety pre ďalšiu prácu. Treba povedať, že v oboch smeroch bol výsledok viac ako dobrý.

V prvý deň odzneli dva referáty zaoberajúce sa základnou metodologickou problematikou. Na tému *Dejiny filozofie ako filozofie* prehovoril K. Kosík. Pozornosť venoval najvšobecnejším otázkam skúmania, vysvetľovania a hodnotenia filozofických textov. Poukázal najmä na dve úskalia, ktorých sa treba pri tejto práci vyvarovať. Predovšetkým je nesprávne do dejín filozofie a do dejín ktoréhokolvek iného kultúrneho javu vnášať zvonku bož abstraktných princípov a na základe tohto boja ich potom vysvetľovať. K tomu sa uchýľuje napr. literárna história, ak chce všetko vysvetliť z protirečenia princípu ľudovosti a neľudovosti. Druhým nedostatkom je, ak sa obmedzíme na hľadanie ekonomickej bázy príslušného kultúrneho javu (vulgárny ekonomizmus), pričom skúmanie a analýzu jeho imanentného obsahu a štruktúry ponechávame pozitivismu a empirizmu. Marxistická historická veda musí uchopiť daný jav v jeho „konkrétnej totalite“, v najtesnejšej vnútornej spätosti všetkých jeho stránok a aspektov, medzi ktoré treba zahrnúť okrem názorov vyrastajúcich z existenčných podmienok danej spoločnosti aj emócie, rozličné predsudky a vôbec celú psychickú atmosféru. Východiskom skúmania sa stáva filozofický text, integrovaný do spoločenskej skutočnosti. Historicko-spoločenské určenie musí byť zahrnuté ako vnútorný moment analýzy diela.

Druhý referát, prednesený doc. M. Machovcom na tému *Problematika dejín českej národnej filozofie*, venovaný priamo otázke pojmu českej filozofie, bol v mnohom ohľade ďalším rozvinutím a skonkretizovaním metodologických postulátov predošlého referátu. Osobitnú pozornosť venoval referent otázke opodstatnenosti pojmu českej filozofie a predmetu jej dejín.

Vcelku možno o prvom dni konferencie povedať, že bol príjemným prevrpením a sľubným začiatkom. Svedčil o tom, že českí vedeckí pracovníci sa v oblasti dejín filozofie dostali pri rozpracovávaní základných koncepcií značne dopredu a že úspešne prekonali vulgarizátorské, schematické a aprioristické poklesky minulosti. Bolo už len otázkou, ako sa to prejaví v analýze jednotlivých etáp a konkrétnych postáv v dejinách českého myslenia. Odpoveď na túto otázku mali dať ďalšie tri dni konferencie.

V tejto druhej časti konferencie odznelo celkom 11 referátov a ku každému z nich rad diskusných príspevkov.

Začiatok patril jednému z najslávnejších období českých dejín — obdobiu husitizmu. Veľmi zasvätené sa *husitským myslením* zaoberal R. Kalivoda. Potom prof. J. Popelová prednášala o *filozofických a spoločenských názoroch J. A. Komenského*. Na programe druhého dňa bola ešte *problematika osvieteniského filozofického myslenia v Čechách* vo výklade J. Černého.

Neobyčajne bohatý bol najmä ďalší — tretí deň konferencie. Na program sa dostal najprv Bernard Bolzano. K hodnoteniu jeho filozofického odkazu prispeli dvaja autori: referát A. Kolmana (v dôsledku autorovej neúčasti ho prečítal D. Slejška) zaoberal sa *hodnotením Bolzanovho prínosu v matematike a matematickej logike*, zatiaľ čo o *Bolzanovom mieste v dejinách filozofie* referoval J. Patočka. *Otázkou Palackého filozofie dejín* sa potom zaoberala M. Jetmarová a *filozofickým odkazom Augustina Smetanu I. Michňáková*. Na záver tretieho dňa predniesol referát, venovaný niektorým *otázkam českého herbartizmu*, J. Zumr.

Posledný deň konferencie sústredil pozornosť na dve základné otázky najnovších dejín českého myslenia — na *problém masarykizmu* (autor R. Richta) a na *problém marxistickej filozofie v českých krajinách* (I. Dubský — S. Strohs). Na doplnenie Richtovho referátu zaoberal sa *niektorými otázkami vzťahu masarykizmu a hlasizmu na Slovensku* J. Bodnár.

Nebudeme sa tu venovať každému referátu zvlášť, hoci by sa to — aspoň u niektorých — priam vnucovalo. Súhrne možno povedať, že ich úroveň, keď odhliadneme od určitých výkyvov v tom či onom smere, bola vynikajúca. Najväčšiu zásluhu má na tom zaiste to, že nejeden referát, ktorý na konferencii odznel, je vlastne zhusteným výťahom z obširnej monografie, a teda výsledkom viacročnej bádateľskej práce. Je len žiadúce, aby sa referáty i diskusné príspevky dostali čím skôr do tlače a z tlače k čitateľovi. Môžu pomôcť a rozhodne v mnohom i pomôžu aj pracovníkom v oblasti dejín slovenského myslenia.

r — 8